

onttrokken en door de ziekenkas betaald. De eerste zes maanden, dat de ongeschiktheid tot werken duurt, keert de ziekenkas ziekingeld uit, onverschillig of de oorzaak ongeval is of ziekte.

Leiden, 27 Aug. 1910.

Dr. A. VAN RHIJN.

KUNSTMATIGE ADEMHALING BIJ DRENKELINGEN.

Nog eenmaal moet ik de gastvrijheid inroepen van dit *Tijdschrift*, naar aanleiding van BOLAND's schrijven in n°. 9 bldz. 583.

1°. BOLAND vraagt: „de Nederlandsche methode zou onphysiologisch, zou een drukmethode zijn?” Wie zou zoo iets van de Nederlandsche methode durven denken of zeggen? Maar voor mij is deze methode die van BOLAND en niet de Nederlandsche. Heeft BOLAND zich reeds vergewist, dat voortaan in Nederland geen andere methode zal worden toegepast of bedacht? Iets reclameachtigs wil ik in het woord niet zoeken, maar het voorbeeld om een nieuwe kunstbewerking maar dadelijk de Nederlandsche te noemen, moge geen navolging vinden. Ook in andere landen is dit niet gebruikelijk.

De veldarbeider, die eens bij afwisseling voorover gaat liggen, weet niet, waarom hij zijn armen breed uitstrekt en de handen onder het hoofd houdt. Toch doet hij dit. Hij bevestigt, hetgeen ik hierover vroeger reeds schreef. Onder omstandigheden kan deze ligging wel eens van nut zijn. Wie bij het te bed gaan last heeft van koude voeten, kan ik aanraden haar eens te beproeven. Wie lijdt aan slapeloosheid, kan er soms baat bij vinden. Het moeten zoeken naar de beste wijze om voorover te liggen, wat de houding van de armen en het hoofd betreft, geeft dan affeiding aan den geest, de *spierinspanning* vermoeit, men sluimert in en wentelt zich op dit oogenblik bewust of later onbewust op zijde. Maar niemand zal plat gaan liggen met de armen langs het lichaam. BOLAND's arbeider brengt den druk gedeeltelijk over op schouders en armen en verruimt de borstkas door het sterk afvoeren van de bovenarmen. De reflexen zorgen verder voor hem.

2°. BOLAND zegt: „de borstkas wordt bij de methode van MARSHALL HALL, door den patiënt op zijde te wentelen, primo niet van den eigen druk ontheven; die druk wordt verplaatst van den voorkant naar een der zijden”. Dit beweren is naar mijn meening niet juist. HOWARD heeft in zijn bestrijding van MARSHALL HALL en SILVESTER (men zie mijn verhandeling over kunstmatige ademhaling in dit *Tijdschrift* 1908, II n°. 17) er zoo juist op gewezen, dat bij de zijligging volgens MARSHALL HALL het lichaam op schouder en heup rust als een brug op twee pijlers, zoodat borst en buik dan niet gedrukt worden. Men hoore hierover ook KEITH in zijn meermalen door mij aangehaalde „Lectures on the mechanism of the various methods of artif. respiration”.

3°. Dat mijn opmerking, dat de uitgedreven maaginhoud bij het oplichten van het bovenlijf van den patiënt gemakkelijk in het strottenhoofd zal afvloeien, bestreden wordt met een opmerking van dr. SOER, dat op dit oogenblik de lucht misschien niet zal kunnen passeeren, is zeker vreemd. BOLAND staat immers toe, dat het hoofd voortaan door een helper worde vastgehouden en dus niet meer slap nederhange? Maar dan zal immers de lucht en ook de uitgedreven maaginhoud wel passeeren?

Van mijn waarneming, dat de methode van BOLAND vrij gemakkelijk uit-

voerbaar is bij kinderen en jonge personen, maar bij hen, die de 30 of 40 voorbij zijn, groote krachtsinspanning gaat vergen, maakt BOLAND zich al te gemakkelijk af. Wie MARSHALL HALL's methode vergelijkenderwijs toepast naast die van BOLAND, die zal de voordeelen der eerstgenoemde methode, door mij genoemd, opmerken. Van de ervaring over zoovele jaren, door KEITH geput uit de statistiek der Royal Humane Society, welke leert, dat het gevaarlijk is om met drenkelingen te sollen en dat derhalve kunstmatige ademhaling volstrekt ongeoorloofd is, tenzij de methode volmaakt onschadelijk zij, neemt BOLAND geen notitie. Waarin toch steekt het gevaar voor den schijndoode, afgezien nu eens voor een oogenblik van lever en maaginhoud? Waar anders dan in het rechter hart? Werkt dit nog behoorlijk, dan zal de patiënt wel weer bijkomen. Werkt het niet meer, dan is het uit met hem. Werkt het nog, maar uiterst gebrekkig, dan kan de kunstmatige ademhaling hem misschien redden, maar dan moet ook aan de methode de eisch worden gesteld, dat zij er geheel op berekend zij, om het uitgeputte hart ter hulp te komen. Hierom meen ik nogmaals elke vooroverligging, welke aan het hart en den bloedsomloop, maar vooral aan het rechter hart, de voordeelen van den negatieven druk grootelijks ontnemt, te moeten afkeuren. Dat de vooroverligging de borstkas bij den schijndoode veel meer samendrukt dan bij den gezonde is proefondervindelijk vastgesteld door KEITH (l. c. fig. 13 en 14). BOLAND's methode is dus gedeeltelijk een drukmethode, welke de werking van het hart intermitterend bemoeilijkt en den maaginhoud uitdrijft. Want ook de buik wordt bij den schijndoode meer samengedrukt dan bij den gezonde, daar de reflexen hem in den steek laten.

Wie met KEITH als eerste eisch stelt, dat de methode volmaakt onschadelijk zij, die zie af van elke methode, welke de werking van het rechter hart kan bemoeilijken, in de eerste plaats van geforceerde drukmethoden als die van SCHÄFER, maar ook van gemengde methoden in den vorm van die van MARSHALL HALL en BOLAND.

Gieten, 28 Aug. 1910.

G. VAN EYSSELSTEIJN.

EHRlich's PRAEPARAAT „606”.

Waarde redacteur,

Geen dag gaat er voorbij, dat ik niet een paar couranten-artikelen van patiënten krijg, die handelen over EHRlich's „606”. Dit was mede een aansporing te meer om eens persoonlijk met het nieuwe middel kennis te gaan maken, waarom ik mij naar Frankfort begaf en daar door prof. HERXHEIMER's bereidwilligheid in staat gesteld werd een en ander te zien en te hooren, wat ik hier in het kort wensch mede te deelen.

Wij, er waren ook nog een paar Hongaarsche, een paar Russische en eenige Duitse collega's — zagen eenige patiënten met manifeste lues, waarop de behandeling zou plaats hebben, eenigen waarop zij reeds met goed gevolg was toegepast en drie werklieden, één uit Rusland en twee uit de omstreken van Dortmund, die tengevolge van het lezen der krantenberichten zich de gevreesde ziekte toegedicht hadden en nu maar weinig ingenomen waren